

ИСТОРИЈА ОБЛИКА/ФОРМИ (нем. Formgeschichte, Gattungsbestimmung). Проучавањем библијских текстова дошло се до увида да су на самом почетку настајања и формирања библијских традиција оне постојале у виду усмених, заокружених тематских целина – ‘малих форми’. Временом су те усмене традиције добијале писане облике (форме) у виду најпре малих, потом и великих текстова који су настајали по узору на књижевне врсте, које представљају виртуелне шеме по којима настају текстови. Када више текстова показује исте или сличне правилности у својој структури (почетак и крај, поредак, типски вокабулар и сл), онда они припадају једној књижевној врсти. Лоцирањем, описом и функцијом књижевних врста у библијским текстовима бави се историја облика (форми). Она покушава да уочи карактеристичне књижевне врсте у Библији и изнађе њихову могућу комуниколошку улогу у оквиру теолошких израза старог Израила и ране Цркве. Библија је као збирка књижевних дела састављена из низа малих (родослови, законски прописи, параболе, апофтегма и сл) и великих књижевних врсти (историографска дела, биографија, посланица, апокалипса и сл).

↓ Текст

↓ Парабола

↑ Апофтегма

↓ Посланице

↑ Апокалиптика

Први који је на овај начин изучавао библијске текстове био је Х. Гункел (1862-1932). Он је кренуо од претпоставке да писаним изворима претходе предлитерарне усмене традиције из којих су касније настали писани текстови. Према

Гункеловом мишљењу, израилска традиција, а касније и књижевност, није производ креативних остварења појединаца, него се у библијским текстовима ради о типским формама које имају своје традиционалне облике и потичу из одређених животних ситуација. Гункел је ту методу применио на старозаветне текстове, да би она потом своју ширу примену нашла код извесног броја новозаветника.

Књижевне врсте библијских текстова изналазе се и дефинишу на основу упоређивања са књижевним врстама текстова у антици (компаративни корак). Велики број приручника (Textbuch) који садрже збирке паралела античких текстова на поједине библијске списе олакшавају истраживачима извођење овог корака. Пошто се утврди припадност библијског текста једној књижевној врсти – с тим што су текстови у том погледу флексибилни и увек постоје одступања од виртуелне шеме књижевне врсте – следећи задатак је да се утврди комуниколошка улога једне књижевне врсте у конкретним животним околностима, тзв. 'Sitz im Leben'. У том погледу се методолошки приступ истраживача разликује: неки путем изналажења књижевних врста постулирају комуниколошку ситуацију (Р. Бултман), неки из претпостављене комуниколошке ситуације постулирају књижевне врсте (М. Дибелијус), док трећи нуде синтезу аналитичког, конструктивног и компаративног поступка (Г. Тајсен). У сваком случају, изналажење 'Sitz im Leben' једног библијског текста – типичне комуниколошке ситуације (проповед, мисија, катихеза), у којој се примењује једна књижевна врста – представља теолошки веома важан подухват.

↓ Приступ

На основу увида са овог поља, може се сагледавати на које начине су библијски писци преузимали књижевне форме из окружења да би својим теолошким садржајима дали културолошку препознатљивост и доступност. Без обзира на различите приступе и често различите резултате на пољу истраживања историје облика (нарочито је споран однос усменог и писаног у процесу настајања библијских текстова), овај корак остаје један од најважнијих за разумевање историјског контекста настанка библијских текстова, као и њиховог културолошко-комуниколошког потенцијала.

↓ Контекст

ЛИТЕРАТУРА: У. Шнеле, *Увод у новозаветну егезезу*, Београд 2007, 112-141; U. Becker, *Exegese des Alten Testament*, Tübingen 2005, 97-114; M. Ebner/B. Heininger, *Exegese des Neuen Testaments*, Paderborn 2007, 183-239; U. Schnelle и др. (ppp), *Neuer Wettstein: Texte zum Neuen Testament aus Griechentum und Hellenismus*, Berlin 2008.